

ALISHER NAVOIYNING "FARHOD VA SHIRIN" DOSTONINI

MAKTABDA O'QITISH METODIKASI

Toshpulatova Marjona Jamoliddinovna

*Alisher Navoiy nomidagi O'zbek tili va
adabiyoti universiteti mustaqil izlanuvchisi*

Annotasiya: Ushbu maqolada maktab o'quvchilariga "Farhod va Shirin" dostonini qiziqarli usullar yordamida o'qitish metodikasi tahlili yoritilgan va bu asar orqali o'quvchilarni mumtoz adabiyotga qiziqtirish, uni qadrlashga o'rgatish metodlari bayon qilingan. Bundan tashqari, ushbu doston badiiy tasvir vositalarini tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirish va maktab ta'limida ma'naviy tarbiya va estetik didni shakllantirishda samarali vosita ekanligi asosli dalillar asosida yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Audio vizual texnologiyalar, metod va metodika, axloqiy-ruhiy tarbiya, mumtoz adabiyot, "Farhod va Shirin".

Методика преподавания эпоса Алишера Навои «Фархад и Ширин» в школе

Аннотация: В данной статье изложен анализ методики преподавания эпоса «Фарход и Ширин» школьникам с использованием интересных методов, а также описаны методы заинтересовать учащихся классической литературой и научить ее ценить ее посредством данной работы. Кроме того, на основании обоснованных данных объясняется, что данный эпос является эффективным средством развития умения анализировать средства художественного образа и формирования духовного воспитания и эстетического вкуса в школьном образовании.

Ключевые слова: Аудиовизуальные технологии, метод и методика, нравственно-духовное воспитание, классическая литература, «Фарход и Ширин». Methodology for teaching Alisher Navoi's epic poem "Farhod and Shirin" at school

Abstract: This article analyzes the methodology of teaching the epic "Farhod and Shirin" to schoolchildren using interesting methods, and describes methods for teaching students to appreciate and interest them in classical literature through this work. In addition, it is proven that this epic is an effective tool for developing the ability

to analyze artistic means and forming spiritual education and aesthetic taste in school education.

Keywords: *Audio-visual technologies, method and methodology, moral and spiritual education, classical literature, "Farhod and Shirin".*

"Farhod va Shirin" Alisher Navoiy ijodiy merosining eng yorqin asarlaridan biri hisoblanadi. Bu doston Navoiyning "Xamsa" tarkibiga kirgan va insoniy fazilatlarni ulugʻlashda katta ahamiyatga ega. Bu asar orqali oʻquvchilar oʻzbek mumtoz adabiyoti, madaniyati va axloqiy qadriyatlari bilan yaqindan tanishadilar. Alisher Navoiyning bu asari oʻquvchilarda badiiy tafakkur, goʻzallikni anglash, maʼnaviy-axloqiy tushunchalarni shakllantirishga yordam beradi.

Asar sevgi, sadoqat, mashaqqatli mehnat va insoniy fazilatlarni ulugʻlash mavzusiga bagʻishlangan. Dostonning asosiy gʻoyasi haqiqiy muhabbat va fidoyilik, oʻz maqsadi yoʻlida mashaqqatlarni yengish va ezgulik gʻalabasini targʻib qilishdan iborat. Dostonning markaziy voqeasi Farhod va Shirinning samimiy muhabbati va bu yoʻldagi qiyinchiliklarni yengishga qaratilgan.

Asardagi asosiy obraz hisoblangan Farhod - oddiy xalq vakili boʻlsa-da, jasoratli va dono yigit sifatida tasvirlangan. U Shijoatli, halol, sevgan insoni yoʻlida barcha mashaqqatlarga dosh beradigan yigit sifatida tasvirlangan. Farhodning muhabbat yoʻlida mashaqqat chekishlari inson matonati va sabrining yuksak ifodasidir. Shirin esa goʻzal va dono malika boʻlib, oʻzining mardligi va pok qalbi bilan ajralib turadi. Shirin ayol goʻzalligi va donoligining mukammal namunasi sifatida tasvirlanadi. Farhodning muammolarni yengishdagi mashaqqatli yoʻli va Shirinning fidoyiligi asar davomida tasvirlanadi. Shapolgon obrazi Shirinning yaqin maslahatchisi va yordamchisi sifatida tasvirlangan. U insoniy sadoqat va yordamnamo boʻlish fazilatlarini oʻzida ifodalaydi. Xusrav obrazi dostonda salbiy qahramon sifatida tasvirlanadi. U hasadgoʻylik va xudbinlik timsoli boʻlib, Farhod va Shirinning sevgi yoʻlidagi toʻsiq sifatida gavdalantirilgan. Doston aruz vaznida yozilgan boʻlib, badiiy jihatdan mukammal. Asarda qahramonlarning xislatlarini ifodalashda tashbeh va mubolagʻa keng qoʻllanilgan. Farhodning jasorati va Shirinning goʻzalligi oʻziga xos badiiy tasvirlar bilan boyitilgan.

Dostonning asosiy mavzulari

1. Muhabbat va sadoqat: Asar sevgi yoʻlida fidoyilikni ulugʻlaydi.
2. Mehnat va sabr: Farhodning mashaqqatli mehnati orqali insonning oʻz maqsadiga erishish yoʻlidagi qatʼiyati namoyon boʻladi.

3. Adolat va ezgulik: Doston orqali ezgulik yovuzlik ustidan g'alaba qozonishi targ'ib qilinadi.
4. Ijtimoiy tenglik: Farhodning oddiy xalq vakili sifatida Shirinning qalbini zabt etishi ijtimoiy tenglikka ishora qiladi.

"Farhod va Shirin" dostoni insoniy fazilatlarni ulug'lash, axloqiy-ruhiy tarbiya berish va estetik didni shakllantirishda muhim asar hisoblanadi. Bu doston nafaqat o'quvchilarga ma'naviy qadriyatlarni anglashga yordam beradi, balki ularni badiiy tafakkur va ma'naviy yuksaklikka yetaklaydi.

"Farhod va Shirin" dostonini maktabda o'qitishning asosiy maqsadlari:

1. Adabiy-estetik didni shakllantirish:
  - o Mumtoz adabiyotning yuksak badiiy vositalarini tushunish.
  - o Doston qahramonlari orqali yaxshi va yomon sifatlarni farqlash.
2. Axloqiy tarbiya:
  - o Sadoqat, muhabbat, jasorat, halollik kabi fazilatlarni qadrlashni o'rgatish.
  - o Ijtimoiy mas'uliyat va fidoyilikni anglash.
3. Madaniy merosni o'rganish:
  - o Navoiyning ijodi va uning jahon adabiyotiga qo'shgan hissasini bilish.
  - o Mumtoz asarlarning bugungi kun madaniy hayotidagi ahamiyatini tushunish.
4. Ijodiy tafakkurni rivojlantirish:
  - o Asar orqali voqelikni chuqurroq tahlil qilish.
  - o O'quvchilarni mustaqil fikrlash va badiiy ijodga yo'naltirish.

"Farhod va Shirin" dostonini o'qitishda foydalaniladigan metodlar quyidagilar:

1. Darsning kirish bosqichi:

- O'qituvchining tayyorlovi: O'quvchilarga Navoiyning ijodi va dostonning mazmuni haqida qisqacha ma'lumot berish.
- Qiziqish uyg'otish: Dostondan bir qismni ifodali tarzda o'qib eshittirish yoki kichik video sahna ko'rinishlarini namoyish qilish.

2. Asarni o'rganish bosqichi:

- Mazmuniy tahlil: Dostondagi asosiy voqealarni qismlarga bo'lib, har bir qismni tahlil qilish.
- Qahramonlarni tahlil qilish: Farhod va Shirinning fazilatlari va ularning xatti-harakatlari haqida muhokama.
- Badiiy vositalarni o'rganish: Asarda ishlatilgan tashbehlar, mubolag'alar va boshqa badiiy tasvir vositalarini ko'rsatish.

3. Mustaqil faoliyat:

- Yozma ishlar: O'quvchilar "Farhodning jasorati", "Shirinning donoligi" yoki "Muhabbat va sadoqat" mavzularida insho yozadilar.
- Munozara: "Farhodning sevgi uchun qilgan fidoyiligi bugungi kun yoshlariga qanday ta'sir qiladi?" mavzusida munozara tashkil etish.
- Ijodiy mashqlar: Dostondagi voqealarning davomini yozish yoki qahramonlar o'rtasidagi suhbatni tasavvur qilish.

4. Yakuniy bosqich:

- Baholash: Dars davomida o'quvchilarning faolligi va bilimlari baholanadi.
- Xulosa chiqarish: Dostondagi asosiy axloqiy xulosalar va ular hayotga qanday tatbiq qilinishi haqida umumlashma.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, "Farhod va Shirin" dostonini o'qitish orqali o'quvchilar mumtoz adabiyotga qiziqib, uni qadrlashni o'rganadilar. Bundan tashqari, badiiy tasvir vositalarini tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradilar. Axloqiy fazilatlarni o'zlashtirib, ularni hayotga tadbiq etadilar. Mazkur asar maktab ta'limida ma'naviy tarbiya va estetik didni shakllantirishda ham samarali vosita sifatida xizmat qiladi. "Farhod va Shirin" dostonini maktabda o'qitish metodikasi o'quvchilarga adabiy-badiiy asarlarni o'rgatish, ularda o'qish malakasi, adabiy-estetik did va madaniyatni shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jo'raboyev O. "Maktabda mumtoz adabiyot o'qitish metodikasi." "Farhod va Shirin" dostonini o'qitish metodikasi haqida tavsiyalar.
2. "O'zbek adabiyoti darsliklari" (7-11 sinflar uchun). O'rta maktab darsliklarida dostoniga oid qisqacha ma'lumotlar va topshiriqlar.
3. Qo'chqorov N. "Mumtoz adabiyotni zamonaviy yondashuvda o'qitish."
4. Qosimova D. "Farhod va Shirin" dostonidagi badiiy vositalar tahlili.

5. Ismoilov A. "Farhod va Shirin"ning zamonaviy o'quvchilarga ta'siri.

6. "Navoiy va Xusrav Dehlaviy: adabiy ta'sir masalasi."

